

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

14 05 20 19 р.

м. Київ

№ 671

Про деякі питання організації навчання фахівців інклюзивно-ресурсних центрів

Відповідно до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04 квітня 2018 р. № 237 (із змінами), Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 17 червня 2019 р. № 537, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 р. за № 628/15319, наказу Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2019 року № 415 «Про деякі питання організації у 2019 році підвищення кваліфікації педагогічних працівників у зв'язку із запровадженням Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», рішення Комісії з психології та педагогіки Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 14 травня 2019 р.), враховуючи лист ТОВ «ОС Україна» від 17 травня 2019 р. № 17/05/2019-1,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити рішення Комісії з психології та педагогіки Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України про схвалення до використання в закладах/установах освіти навчальної програми для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів «Користування психодіагностичними методиками WISC-IV, Leiter-3, Conners-3, PEP-3 та CASD» (далі - Програма), що додається.

2. Затвердити перелік тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які є фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, що додається.

3. Департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій організувати проведення групами, які мають не менше 20 осіб-слухачів, тренінгів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які є фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, у період з 20 травня по 27 червня 2019 року, відповідно до Програми.

4. Департаментам (управлінням) освіти і науки Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської та Чернівецької обласних державних адміністрацій рекомендувати відрядити фахівців із числа тренерів до областей, у яких відсутні тренери, згідно з додатком до цього наказу.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Хобзея П. К.

Міністр

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Лілія Гриневич', written in a cursive style.

Лілія Гриневич

Користування психодіагностичними методиками WISC-IV, Leiter-3, Conners-3, PEP-3 та CASD

Навчальна програма для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів

«Схвалено комісією з психології та педагогіки Науково-методичної ради

Міністерства освіти і науки України»

(лист ДНУ ІМЗО від 15.05.2019р. № 22.1/12-Г-265)

Рецензенти: **Бондаровська Олена Іванівна**, завідувач кафедри психології управління Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор.

Бурлачук Леонід Фокович, завідувач кафедри психодіагностики та клінічної психології, доктор психологічних наук, академік НАПН України, професор.

Упорядник: **Флярковська Ольга Василівна**, начальник відділу психологічного супроводу та соціально-педагогічної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат педагогічних наук.

КИЇВ, 2019

Схвалено до використання в закладах/установах освіти
(Протоколом № 3 засідання Комісії з психології та педагогіки Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України від 14 травня 2019 р.)

Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від
14 05 2019 р. № 671

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Орієнтовний навчально-тематичний план.....	6
3. Зміст програми	8
Перша теоретична частина.....	9
Друга теоретична частина. Узагальнення та систематизація знань щодо користування психодіагностичним інструментарієм.....	10
Індивідуальна практична робота.....	11
Питання для самоконтролю.....	11
4. Список використаних джерел.....	14

1. ВСТУП

Навчальну програму «**Користування психодіагностичними методиками WISC-IV, Leiter-3, Conners-3, PEP-3 та CASD**» розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання у 2018 році коштів, передбачених у державному бюджеті на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» від 22 серпня 2018 р. № 165, Положення про інклюзивно-ресурсні центри, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2018 р. № 545.

Навчальну програму розроблено з метою набуття фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів компетенцій та практичних навичок щодо професійного користування сучасними методиками психолого-педагогічного оцінювання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.

Завдання спецкурсу – засвоєння теорії та практики сучасних методик психолого-педагогічного оцінювання дітей з особливими освітніми потребами та оволодіння технологіями інтерпретації результатів тестування і складання корекційних та індивідуальних програм розвитку.

Зарубіжний досвід демонструє наявність успішних світових практик, які можна застосовувати у роботі з дітьми щодо дослідження інтелектуальних здібностей, пам'яті, уваги, синдрому/розладу дефіциту уваги, проблем із соціальною взаємодією, персеверації, соматосенсорних порушень, порушення спілкування та розвитку, розладів настрою, когнітивного – вербального/довербального спектру, експресивного мовлення, рецептивного мовлення, дрібної моторики, великої моторики, візуально-моторного наслідування, дезадаптивних форм поведінки тощо.

Зроблено переклад теоретичної та практичної частин (узгоджено із правовласниками), всі нижче зазначені методики отримали ліцензію на адаптацію від MHS та сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

WISC-IV. Шкала інтелекту Векслера для дітей – Видання четверте. Права належать компанії Ен.Сі.Ес. Пірсон Інк., США (НСС Пірсон Інк., США) (NCS Pearson Inc., USA) офіційний сайт: <https://www.pearsonclinical.com/>, *сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи CE № 2640178.*

LEITER-3. Міжнародна шкала продуктивності Лейтера – Третє видання. Права належать компанії Стоелтінг Ко., США (Stoelting Co., USA), офіційний сайт: <https://www.stoeltingco.com/>, *сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи CE № 2640179.*

CASD. Опитувальник розладів аутистичного спектра. Права належать компанії Стоелтінг Ко., США (Stoelting Co., USA), офіційний сайт:

<https://www.stoeltingco.com/>, *сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи СЕ № 2640181.*

CONNERS-Методика діагностики розладу дефіциту уваги та гіперактивності. Права належать компанії Мулті-Хелс Сістемз Інк., Канада (Multi-Health System Inc., Canada), офіційний сайт: <https://www.mhs.com/>, *сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи СЕ № 2640180.*

PEP-3. Психосвітній профіль: Індивідуалізоване психосвітнє оцінювання дітей з розладами аутистичного спектра за методикою TEACCH -Трете видання. Права належать компанії «Про-Ед, Інк.» (Pro-Ed Inc., USA), офіційний сайт: <https://www.proedinc.com/>), *сертифікат Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи СЕ № 2640177.*

Форми і методи роботи, що використовуються: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань.

Тривалість: 56 годин з них лекції – 16,5; семінарські – 17; практичні заняття – 22,5; індивідуальні – 3; 2 тижні – індивідуальна робота.

Слухачі мають

знати:

- загальні відомості про стандартизований психодіагностичний інструментарій;
- міжнародні класифікації ДСМ, МКХ та їх співвідношення з МКФ;
- призначення методик (WISC-IV. Шкала інтелекту Векслера для дітей; LEITER-3. Міжнародна шкала продуктивності Лейтера – Трете видання, CASD. Опитувальник розладів аутистичного спектра; CONNERS-Методика діагностики розладу дефіциту уваги та гіперактивності; PEP-3 психосвітній профіль: індивідуалізоване психосвітнє оцінювання дітей з розладами аутистичного спектра за методикою TEACCH).

вміти:

- здійснювати роботу з онлайн-системою підрахунку платформи Psymetrics;
- здійснювати аналіз отриманих результатів за методиками;
- здійснювати порівняльний аналіз;
- здійснювати інтерпретацію результатів отриманих за методиками;
- складати нарративні звіти.

2. ОРІЄНТОВНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва змістових частин та тем	Всього	Розподіл між видами робіт					Самостійні
		Аудиторія:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Перша теоретична частина. Навчання користуванню психодіагностичним інструментарієм							
Тема 1. Вступ. Загальні відомості про стандартизований психодіагностичний інструментарій	2	2					
Тема 2. Ознайомлення з міжнародними класифікаціями ДСМ, МКХ та їх співвідношення з МКФ	1,5	1,5					
Тема 3. Ознайомлення та практичний блок роботи з онлайн-системою підрахунку платформи Psymetrics	1		1				
Тема 4. Клінічна картина та інструментарій оцінки РАС та розладів мовлення	1	1					
Тема 5. Методика CASD: проведення, інтерпретація результатів, практика, написання наративних звітів	2,5	1	1,5				
Тема 6. Методика РЕР-3: структура та опис	1,5	1,5					
Тема 7. Практичний розбір завдань РЕР-3	4		2	2			
Тема 8. Інтерпретація результатів отриманих за методикою РЕР-3 та складання індивідуальних освітніх програм	2,5		2,5				
Тема 9. Психометричні підходи до вимірювання інтелектуальних та когнітивних здібностей	1,5	1,5					
Тема 10. Теоретичні основи оцінювання невербального інтелекту за допомогою Leiter-3	1	1					
Тема 11. Демонстрація проведення субтестів методики Leiter-3	3		3				
Тема 12. Інтерпретація результатів отриманих за методикою Leiter-3 та їх	2,5		2,5				

використання під час складання корекційних програм для дітей з особливими потребами							
Тема 13. Вступ до методики WISC-IV. Порівняльний аналіз WISC-IV та Leiter-3	2	2					
Тема 14. Проведення субтестів методики WISC-IV	3		3				
Тема 15. Інтерпретація результатів, отриманих за методикою WISC-IV та їх використання під час складання корекційних програм для дітей з особливими потребами	3		3				
Тема 16. Клінічна картина РДУГ та теоретичні основи діагностики за методикою Conners-3	2	2					
Тема 17. Інтерпретація результатів Conners-3 та їх використання для програм втручання. Опис випадку	2		1	1			
Тема 18. Ознайомлення та практичний блок роботи з онлайн-системою підрахунку платформи Internet-Test	1			1			
Тема 19. Практика інтерпретації результатів та написання наративних звітів	1,5	1,5					
Внутрішній контрольний зріз знань	1,5	1,5					
Всього:	40	16,5	17	6,5			
Індивідуальна робота							
Проведення 10 тестувань (по 2 тестування за кожною з п'яти представлених методик)							2 тижні
Надання 10 наративних звітів за результатами 2-х проведених тестувань за кожною з методик.							
Перевірка робіт (супервізія)						3 навчальні години на одну особу-слухача.	
Друга теоретична частина. Узагальнення та систематизація знань щодо користування психодіагностичним інструментарієм							
Тема 1. Блок роботи з РЕР-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників	3			3			

Тема 2. Блок роботи з CASD: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників	2			2			
Тема 3. Блок роботи з Conners-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників	3			3			
Тема 4. Блок роботи з Leiter-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників, додатковий аналіз та інтерпретація даних	4			4			
Тема 5. Блок роботи з WISC-IV: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників, додатковий аналіз та інтерпретація даних	4			4			
Всього:	16			16			
Загалом:	56	16,5	17	22,5			

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма включає змістовне вивчення п'яти сучасних методик психолого-педагогічного оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

WISC-IV. Шкала інтелекту Векслера для дітей.

Призначена для оцінювання функціонування когнітивної сфери дитини від 6 до 16 років. Вимірює вербальний інтелект; перцептивне мислення; швидкість оброблення інформації; пам'ять, визначає рівень інтелекту і його відповідність віковим нормам (нормативні дані розраховані для інтервалу кожного 3-х місячного року життя). Подає результати у балах IQ. Діагностує як порушення інтелектуального розвитку, так і обдарованість. Використовується в якості тесту інтелекту і як основа для побудови індивідуальних програм роботи з дитиною.

LEITER-3. Міжнародна шкала продуктивності Лейтера.

Призначена для оцінювання невербального інтелекту і функціонування нейропсихологічних процесів, що обумовлюють його. Застосовується для тестування дітей від 2-х років та старше. Має дуже широкий діапазон складності запитань, завдяки чому можна діагностувати як порушення інтелектуального розвитку, так і обдарованість. Надає об'єктивну оцінку рівня інтелекту дитини, оскільки не потребує від дитини вербальних навичок, що важливо для складання коректної навчальної програми, проведення ефективних занять, складання максимально актуальних програм індивідуального розвитку.

CASD. Опитувальник розладів аутистичного спектра.

Призначений для швидкої та надійної діагностики розладів аутистичного спектра у дітей віком від 1 до 16 років без урахування вікової категорії, рівня

розумового розвитку або ступеня прояву хвороби. Діагностує 30 основних і супутніх симптомів аутизму, які розділені на шість груп:

- 1) проблеми з соціальною взаємодією,
- 2) персеверації,
- 3) соматосенсорні порушення,
- 4) порушення спілкування й розвитку,
- 5) розлади настрою,
- 6) проблеми з увагою та особистою безпекою.

CONNERS-3. Методика діагностики синдрому/розладу дефіциту уваги та гіперактивності.

Призначена для виявлення синдрому/розладу дефіциту уваги та гіперактивності, розладів що його супроводжують, а також для планування, моніторингу й оцінювання програм втручання для дітей віком від 6 до 16 років із синдромом/розладом дефіциту уваги й гіперактивності. Застосовується для оцінки і визначення типу, здійснює автоматичний підрахунок, чи набрала дитина достатню кількість симптомів для встановлення діагнозу (за критеріями DSM-5):

- синдром/розлад дефіциту уваги та гіперактивності неухважного типу
- синдром/розлад дефіциту уваги та гіперактивності гіперактивно-імпульсивного типу
- синдром/розлад дефіциту уваги та гіперактивності комбінованого типу.

PEP-3. Психосвітній профіль: Індивідуалізоване психосвітнє оцінювання дітей з розладами аутистичного спектра за методикою TEACCH.

Призначена для оцінювання знань і навичок, якими має оволодіти дитина від 2-х і до 7,5 років (шість блоків):

- 1) когнітивний – вербальний/довербальний субтест,
- 2) експресивне мовлення,
- 3) рецептивне мовлення,
- 4) дрібна моторика,
- 5) велика моторика,
- 6) візуально-моторне наслідування.

Також діагностує дезадаптивні форми поведінки (чотири субтести) – вираження емоцій, соціальна взаємодія, характерна рухова поведінка, характерна вербальна поведінка. Використовується для створення індивідуальних освітніх програм.

Перша теоретична частина

День 1.

1. Вступ. Загальні відомості про стандартизований психодіагностичний інструментарій.
2. Ознайомлення з міжнародними класифікаціями ДСМ, МКХ та їх співвідношення з МКФ.
3. Ознайомлення та практичний блок роботи з онлайн-системою підрахунку платформи Psymetrics.
4. Клінічна картина та інструментарій оцінки РАС та розладів мовлення.
5. Методика CASD: проведення, інтерпретація результатів, практика, написання нарративних звітів.

День 2.

1. Методика РЕР-3: структура та опис.
2. Практичний аналіз завдань РЕР-3.
3. Інтерпретація результатів отриманих за методикою РЕР-3 та складання індивідуальних освітніх програм.

День 3.

1. Психометричні підходи до вимірювання інтелектуальних та когнітивних здібностей.
2. Теоретичні основи оцінювання невербального інтелекту за допомогою Leiter-3.
3. Демонстрація проведення субтестів методики Leiter-3.
4. Інтерпретація результатів отриманих за методикою Leiter-3 та їх використання під час складання корекційних програм для дітей з особливими потребами.

День 4.

1. Вступ до методики WISC-IV. Порівняльний аналіз WISC-IV та Leiter-3.
2. Проведення субтестів методики WISC-IV.
3. Інтерпретація результатів, отриманих за методикою WISC-IV та їх використання під час складання корекційних програм для дітей з особливими потребами.

День 5.

1. Клінічна картина РДУГ та теоретичні основи діагностики за методикою Conners-3.
2. Інтерпретація результатів Conners-3 та їх використання для програм втручання. Опис випадку.
3. Ознайомлення та практична робота з онлайн-системою підрахункової платформи Internet-Test.
4. Практика інтерпретації результатів та написання нарративних звітів.

5. Внутрішній контрольний зріз знань.

Друга теоретична частина. Узагальнення та систематизація знань щодо користування психодіагностичним інструментарієм

День 1.

1. Блок роботи з RER-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників.
2. Блок роботи з CASD: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників.
3. Блок роботи з Conners-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників.

День 2.

1. Блок роботи з Leiter-3: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників, додатковий аналіз та інтерпретація даних.
2. Блок роботи з WISC-IV: робота над помилками, відповіді на запитання, супервізія кейсів учасників, додатковий аналіз та інтерпретація даних.

Індивідуальна робота

Слухач має самостійно на робочому місці провести 10 тестувань (по 2 тестування за кожною з п'яти представлених методик) та надати 10 наративних звітів за результатами 2-х проведених тестувань за кожною методикою. Один звіт має бути наданим за результатами тестування дитини без особливих потреб та розладів, інший – дитини зі спеціальними потребами або розладами.

Цей етап передбачає проведення очних або заочних супервізійних консультацій від тренерів своїх груп. Також, тренер має перевірити звіти, надані учасниками, та провести аналіз помилок, що трапляються найчастіше, з метою винесення їх до наступного блоку супервізії (разом із аналізом помилок за внутрішнім контрольним зрізом знань першої теоретичної частини).

Питання для самоконтролю

1. Мета та етапи адаптації і стандартизації показників психодіагностичного інструментарію.
2. Що таке репрезентативна вибірка?
3. Що таке валідність та надійність тестів? Як вона доводиться?
4. Що таке ретестова надійність?
5. Що таке конкурентна валідність?
6. Що таке нормальний розподіл? Що показують середнє та стандартне відхилення?

7. Дайте визначення DSM, МКХ та МКФ та опишіть, як вони між собою пов'язані.
8. Опишіть алгоритм прийняття рішень за МКФ-ДП. Які пункти передбачають використання психодіагностичного інструментарію?
9. Опишіть інтелектуальну недостатність та специфічні розлади навчання за DSM-5.
10. Що таке адаптивне функціонування?
11. Опишіть інтелектуальну недостатність за МКХ-10.
12. Опишіть зміни у визначеннях PAC за ДСМ-IV та DSM-5.
13. Опишіть PAC за МКХ-10.
14. Опишіть РДУГ за DSM-5 та МКХ-10.
15. Дайте стислу характеристику застосування Leiter-3 (ціль, віковий діапазон, вимірювані явища, характеристика респондента, складові методики, час проведення тощо).
16. Структура тесту Leiter-3.
17. Правила проведення тестування за допомогою Leiter-3 (точки старту, зворотний початок тестування, правило «стоп»).
18. Субтести когнітивної батареї. Проведення та інтерпретація.
19. Субтести батареї уваги/пам'яті. Проведення та інтерпретація.
20. Інтерпретація показників тесту Leiter-3 (сирі бали, стандартні бали, процентилі, довірчий інтервал).
21. Інтерпретація додаткових балів за субтести уваги/пам'яті.
22. Інтерпретація експертної рейтингової шкали.
23. Інтерпретація балів зростання.
24. Порівняння тестів Leiter-3 та WISC-IV.
25. Дайте стислу характеристику застосування WISC-IV (ціль, віковий діапазон, вимірювані явища, характеристика респондента, складові методики, час проведення тощо).
26. Структура тесту WISC-IV.
27. Правила проведення тестування за допомогою WISC-IV.
28. Уточнення, підказки, визначення зіпсованих та неправильних відповідей у WISC-IV.
29. Проведення та інтерпретація показників індексу VCI.
30. Проведення та інтерпретація показників індексу PRI.
31. Проведення та інтерпретація показників індексу WMI.
32. Проведення та інтерпретація показників індексу PSI.
33. Інтерпретація показників тесту WISC-IV.
34. Дайте стислу характеристику застосування CASD (ціль, віковий діапазон, вимірювані явища, характеристика респондента, складові методики, час проведення тощо).
35. Критерії оцінювання CASD.
36. Інтерпретація показників тесту CASD.

37. Дайте стисло характеристику застосування RER-3 (ціль, віковий діапазон, вимірювані явища, характеристика респондента, складові методики, час проведення тощо).
38. Інтерпретація показників тесту RER-3 (сирі бали, стандартні бали, вік розвитку, процентилі, рівень розвитку/адаптації).
39. Дайте стисло характеристику застосування Conners-3 (ціль, віковий діапазон, вимірювані явища, характеристика респондента, складові методики, час проведення тощо).
40. Супутні до РДУГ розлади, розглянуті у Conners-3.
41. Опишіть шкали Conners-3.
42. Процедура проведення тестування за Conners-3.
43. Оцінка достовірності відповідей у Conners-3.
44. Кроки інтерпретації показників Conners-3.

Підсумковий контроль – написання наративних звітів.

4. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. WISC-IV. Шкала інтелекту Векслера для дітей – Видання четверте. Права належать компанії Ен.Сі.Ес. Пірсон Інк., США (НСС Пірсон Інк., США) (NCS Pearson Inc., USA) офіційний сайт: <https://www.pearsonclinical.com/>.
2. LEITER-3. Міжнародна шкала продуктивності Лейтера – Третє видання. Права належать компанії Стоелтінг Ко., США (Stoelting Co., USA), офіційний сайт: <https://www.stoeltingco.com/>.
3. CASD. Опитувальник розладів аутистичного спектра. Права належать компанії Стоелтінг Ко., США (Stoelting Co., USA), офіційний сайт: <https://www.stoeltingco.com/>.
4. CONNERS-3. Методика діагностики розладу дефіциту уваги та гіперактивності. Права належать компанії Мулті-Хелс Системз Інк., Канада (Multi-Health System Inc., Canada), офіційний сайт: <https://www.mhs.com/>.
5. PEP-3. Психоосвітній профіль: Індивідуалізоване психоосвітнє оцінювання дітей з розладами аутистичного спектра за методикою TEACCH -Третє видання. Права належать компанії «Про-Ед, Інк.» (Pro-Ed Inc., USA), офіційний сайт: <https://www.proedinc.com/>.
6. Бурлачук, Л. Ф. (2011). Психодіагностика. Видавничий дім «Питер».
7. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я: діти та підлітки (версія): МКФ - ДП. (ISBN 978 92 4 154732 1) Права належать Всесвітній організації охорони здоров'я, 2007.
8. World Health Organization. (1992). The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines. Geneva: World Health Organization.
9. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM-IV-TR). — Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2000. — 943 p. — ISBN 978-0-89042-025-6. — ISBN 0-89042-025-4.
10. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. — 5th ed. — American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. Arlington, VA, American Psychiatric Association, 2013.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом Міністерства освіти
і науки України
від 14 05 2019 р. № 64

**Перелік тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників,
які є фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів**

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Посада
ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ		
1.	Репушанська Ольга Петрівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Жмеринської міської ради
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ		
2.	Борисюк Людмила Миколаївна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Володимир-Волинської міської ради
3.	Войтович Неоніла Олегівна	Методист центру підтримки інклюзивної освіти Волинського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ		
4.	Жарикова Вікторія Юріївна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Нікопольської міської ради
5.	Дорошенко Любов Володимирівна	Практичний психолог комунального закладу освіти «Дніпропетровський обласний методичний ресурсний центр» Дніпропетровської обласної ради
ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ		
6.	Голентовська Ольга Святославівна	Завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
7.	Гуменюк Антоніна Валеріївна	Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
8.	Пивовар Анастасія Сергіївна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Черняхівської районної ради
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ		
9.	Шалабоніна Світлана Сергіївна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Мукачівської міської ради
10.	Нікітіна Лілія Володимирівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Ужгородської міської ради
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ		
11.	Доля Інна Сергіївна	Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Запорізького обласного інституту післядипломної освіти

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ		
12.	Воробець Тетяна Ігорівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Рогатинської районної ради
МІСТО КИЇВ		
13.	Авер'янова Аліна Миколаївна	Практичний психолог Інклюзивно-ресурсного центру № 1 Голосіївського району м. Києва
КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ		
14.	Трофімова Тетяна Анатоліївна	Практичний психолог комунального закладу «Інклюзивно-ресурсний центр» Вишгородської районної ради
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ		
15.	Бражнікова Тетяна Олександрівна	Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського
16.	Шостак Людмила Василівна	Директор комунального закладу «Міський інклюзивно-ресурсний центр» Новоукраїнської міської ради
17.	Варакута Лариса Миколаївна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» міської ради міста Кропивницького
ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ		
18.	Коган Ольга Володимирівна	Завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
19.	Возняк Лілія Володимирівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Лисичанської міської ради
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ		
20.	Загайко Тетяна Борисівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Кам'янка-Бузької районної ради
21.	Шмілик Наталія Андріївна	Директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Самбірської міської ради
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ		
22.	Шашлова Анастасія Леонідівна	Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
23.	Коваль Наталія Леонідівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Миколаївської міської ради.
ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ		
24.	Орленко Ірина Миколаївна	Директор ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Одеського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ		
25.	Бедная Альона Володимирівна	Практичний психолог комунальної установи «Гадяцький інклюзивно-ресурсний центр» Гадяцької міської ради

26.	Калініченко Ірина Олександрівна	Завідувач кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського
27.	Панченко Дмитро Сергійович	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» Кременчуцької міської ради
РІВНЕНЬСЬКА ОБЛАСТЬ		
28.	Прокопчук Наталія Василівна	Методист навчально-методичного кабінету психологічної служби Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
29.	Денисюк Інна Вікторівна	Практичний психолог комунальної установи «Костопільський інклюзивно-ресурсний центр №1» Костопільської міської ради
30.	Ясковець Марина Миколаївна	Практичний психолог комунальної установи «Березнівський інклюзивно-ресурсний центр» Березнівської міської ради
СУМСЬКА ОБЛАСТЬ		
31.	Дідоренко Юлія Миколаївна	Завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
32.	Манойло Оксана Олександрівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Охтирської міської ради
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ		
33.	Педан Таїсія Михайлівна	Директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Мерешанської міської ради
ХЕРСОНЬСЬКА ОБЛАСТЬ		
34.	Зубенко Ірина Олександрівна	Практичний психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Олешківської районної ради
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ		
35.	Боднар Олена Василівна	Практичний психолог Хмельницького районного інклюзивно-ресурсного центру Гвардійської сільської ради
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ		
36.	Анатійчук Марина Олексіївна	Завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Чернівецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
37.	Чередюк Оксана Василівна	Психолог комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Заставнівської районної ради

Генеральний директор
директорату інклюзивної та позашкільної освіти

В.В. Хіврич

Додаток
до Наказу Міністерства
освіти і науки України
від 14 05 2019 р. № 64

**Перелік адміністративно-територіальних одиниць для
рекомендованого відрядження фахівців із числа тренерів**

№ з/п	До якої області рекомендовано відрядження	Із якої області рекомендовано відрядження	Рекомендована кількість фахівців для відрядження
1	Донецька	Луганська	1
2	Запорізька	Миколаївська	1
3	Київська	Чернівецька	2
4	Тернопільська	Рівненська	1
5	Черкаська	Полтавська	1
6		Кіровоградська	1
7	Чернігівська	Сумська	1